Alegerea episcopului Sofronie Vulpescu în scaunul Eparhiei Râmnicului (1913–1918)

Pr. Dr.
Laurenţiu Rădoi

Puţini mai ştiu astăzi cine a fost episcopul Sofronie Vulpescu al Râmnicului, rânduit în fruntea eparhiei oltene în anii grei ai Primului Război Mondial, când mulţi slujitori ai Bisericii noastre au suferit până la sacrificiu, fiind bătuţi, anchetaţi, jefuiţi şi condamnaţi la ani mulţi de închisoare împreună cu ostaşii şi păstoriţii lor[1]. Deşi a fost singurul ierarh român întemniţat de autorităţile germane, având o atitudine ostilă faţă de ocupanţi, despre viaţa şi activitatea sa s-a scris un număr redus de lucrări. În afară de puţinele ştiri oferite de scrierile sale şi de cei ce au trăit în acele timpuri, de manualele de *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* sau de câţiva preoţi pasionaţi de istorie, care i-au evocat pe scurt eforturile depuse în slujba culturii şi a neamului, alte date despre el nu avem. Pare explicabil acest fapt, dacă ne gândim că şi-a atras antipatia unor contemporani, care n-au ezitat să-l prezinte în culori întunecate şi să-l atace vehement în paginile diferitelor publicaţii ale vremii. Drept aceea, din mărturiile pe care le deţinem până în prezent, considerăm potrivit să-i reconstituim viaţa şi activitatea pentru a avea o imagine cât mai completă asupra personalităţii sale şi a-l reaşeza în rândul vrednicilor ierarhi olteni.

Pentru a-i înţelege mai bine faptele, trebuie să ştim, în prealabil, cine a fost el înainte de a fi ales la conducerea Eparhiei Râmnicului, în anul 1913, după moartea episcopului Ghenadie Georgescu. Cercetând mai amănunţit viaţa sa, aflăm că noul ierarh s-a născut la 9 februarie 1856 într-o veche familie de preoţi din comuna Lupşanu, judeţul Ialomiţa (azi în jud. Călăraşi), primind la botez numele Ştefan[2]. Izvoarele timpului arată că a avut un frate, pe nume Marin, tatăl renumiţilor teologi şi muzicieni

1 Pr. prof. Mircea Păcurariu, „Contribuţia Bisericii la realizarea actului unirii de la 1 Decembrie 1918", în *Biserica Ortodoxă Română*, an. CXVI (1978), nr. 11-12, p. 1255 (se va cita BOR).

2 B., „Arhiereul Sofronie Vulpescu", în *Consolatorul*, an. III (1900), 4, p. 51 (se va cita C); Pr. Grigore N. Popescu, *Preoţimea română şi întregirea neamului – temniţe şi lagăre –*, vol. II, Tipografia „Vremea", Bucureşti, 1940, pp. 346-347 („Vulpeştii din Lupşanu sunt de fel din Răşinari, Sibiu. Pe cei dintâi, descălitori în Bărăgan, îi cunoaştem şi cu nume călugăreşti: Antim Monahul, Dorotei Monahul, nume primite la trecerea lor în monahism la mănăstirile Cernica şi Căldăruşani, când au dăruit fiecare câte 600 oi stăreţiei. Ştim de asemenea că Dorotei Monahul se numea în mirenie Dobre Vulpe. A avut fiu pe Popa Stoica din Lupşanu, iar acesta pe Ştefan [în monahism Sofronie] şi Marin, fost preot tot în Lupşanu".).

Traian și Mihail Vulpescu, care a ajuns mai târziu preot în comuna natală[3]. După ce a absolvit școala primară în orașul Călărași, tânărul Ștefan, „asemănat unei străvechi tradiții la fiii sătenilor noștri, ce se disting la învățătură în școlile primare", a urmat până în anul 1877 cursurile inferioare ale Seminarului *Nifon Mitropolitul* din București, unde, sub influența unor dascăli renumiți, și-a însușit o aleasă cultură teologică, care-l va ajuta în misiunea ce avea să o împlinească în ogorul Bisericii. Însufleţit de dragostea pentru carte, a continuat clasa a V-a la Liceul Sfântul Sava din Capitală, distingându-se printre cei mai buni elevi ai școlii.

Întors acasă de la studii, la 6 decembrie 1878, Ștefan s-a căsătorit, la vârsta de 22 de ani. Având o înclinare nativă spre Sfintele slujbe, în zilele de 24 și 25 martie 1879, a fost hirotonit diacon și preot pe seama bisericii din localitatea natală, iar mai târziu i s-a încredințat sarcina de subprotoiereu al plășii Borcea, din județul Ialomița, până în anul 1889. În același timp, și-a început și activitatea didactică, fiind numit învățător în comuna Lupșanu între anii 1879–1886.

Rămânând văduv la 4 martie 1882, părintele Vulpescu s-a hotărât „să se consacre înaltei culturi bisericești" și, în 1890, s-a înscris la Seminarul Central din București pentru cursurile secundare, pe care le termină trei ani mai târziu. În același an, a funcționat paralel într-un post de cântăreț-canonarh la Biserica Sfântul Spiridon-Nou din Capitală, iar în noiembrie 1893, a fost tuns în monahism la Mănăstirea Cernica, schimbându-i-se numele în Sofronie. Dragostea pentru biserică și râvna la învățătură i-au atras atenția mitropolitului Ghenadie Petrescu, care, impresionat de calitățile sale „prețioase pentru un cleric de distincțiune", l-a numit slujitor la Catedrala mitropolitană. În această calitate, „urmând cu mare sârguință desăvârșirea sa în înalta învățătură", s-a înscris la cursurile Facultății de Teologie, al cărei licențiat a ajuns, cu teza *Voința liberă a omului ca principiu al acțiunei morale*, susținută la 14 aprilie 1898.

O simplă privire a mărturiilor vremii ne arată că studiile teologice alese, dar mai presus de toate cunoștințele „adânci în ale ritualului cultului bisericesc, precum și cucernicia cu care liturghisea și cuviosia vieții neatinse de cel mai mic zgomot" au fost apreciate de mitropolitul Iosif Gheorghian, care l-a hirotesit protosinghel la 2 februarie 1897, ținându-l în preajma sa la toate slujbele chiriarhale[4]. Așa se face că, în această calitate, a fost prezent, la 7 iulie 1899, la hirotonirea întru arhiereu a lui Calist

3 Pr. Prof. Dr. Nicu Moldoveanu, *Istoria muzicii bisericești la români*, Editura Basilica, București, 2010, p. 139.

4 B., *Arhiereul Sofronie Vulpescu…*, pp. 51-52; Pr. Niculae Șerbănescu, „Episcopii Râmnicului", în *Mitropolia Olteniei*, an. XIV (1964), nr. 4-6, pp. 205-206 (se va cita MO); Pr. prof. dr. Niculae Șerbănescu, „Ierarhii plaiurilor oltene în prima sută de ani de la Autocefalia Bisericii Ortodoxe Române 1885 – 25 aprilie – 1985", în MO, an. XXXVII (1985), nr. 5–6, p. 347.

Botoşăneanul, alături de dl. Vasile Oiaga şi preotul Pavel Savin[5], iar la 19 mai 1900, în cartierul din curtea Mitropoliei, la moartea episcopului Dositei Botoşăneanul Perieţeanu, împreună cu Ion Cornoiu, directorul Cancelariei mitropolitane, apoi la slujba de înmormântare oficiată la Biserica *Sfântul Spiridon-Nou*[6].

Anul 1900 a însemnat o piatră de hotar în viaţa lui Sofronie, fiind numit arhiereu-vicar al Râmnicului, în locul lui Gherasim Timuş, ales în luna februarie episcop la Roman. Rămânând vacant locul său, Sfântul Sinod l-a desemnat, la 8 mai, printre cei trei candidaţi, alături de preotul Economu Gheorghe Georgescu, de la Capela română din Paris, şi arhimandritul Teodosie Athanasiu. Ales de guvern şi întărit prin decret regal la 12 mai 1900, a fost hirotonit ierarh şase zile mai târziu, în Catedrala mitropolitană, de către Iosif Gheorghian, primind titlul de „Craioveanul"[7]. Cu acest prilej, a ţinut un Cuvânt de mulţumire, din care redăm câteva rânduri, menite să-i arate emoţia trăită în acele momente:

„Propus în rândul candidaţilor pentru locul de Arhiereu cu titlul Craioveanu, de către Î.P.S.Voastră, votat prin glasul S-tului Sinod în şedinţa de la 8 Mai din sesiunea trecută; apoi recomandat fiind de către binecredinciosul şi Înaltul Sfat al Tronului Majestăţii Sale Regelui, care, prin decretul ce s-a citit în şedinţa de la 12 mai a sesiunii de primăvară, a binevoit de m-a întărit; şi pecetluindu-se această alegere şi confirmare cu hirotonirea mea în Arhiereu în ziua praznicului Înălţarea Domnului (18 mai) de către Î.P.S. Arhiepiscop şi Mitropolit Primat şi P.P. S.S. Episcopi al Argeşului şi al Râmnicului Noului Severin, care binevoind s-au ostenit cu hirotonia mea în biserica Catedrală a Sfintei Mitropolii a Ungrovlahiei.

Toate acestea fiind fapt îndeplinit astăzi, cu profund respect şi cu neţărmurită recunoştinţă mulţumesc S-tului Sinod pentru bunavoinţă ce a avut de a mă rândui la înalta treaptă a Arhieriei.

Făgăduiesc înaintea lui Dumnezeu şi a S-tului Sinod, din care şi smerenia mea m-am învrednicit a face parte, că toată activitatea mea voi închina-o bisericii şi că totdeauna voi fi supus hotărârilor Sinodale, îndreptându-mi cârma activităţii mele după înţeleptele şi părinteştile sfaturi ale P.P. S.S.Voastre, având pururea în suflet şi în minte mântuirea mea întru Domnul, cât şi pe a dreptslăvitorilor creştini, pentru ale căror duhovni-

5 † Sofronie, episcopul Râmnicului-Noul Severin, *Calendar Bisericesc Ortodox luna iunie din anul 1916*, Tipografia „Episcopul Sofronie", Râmnicu-Vâlcea, 1916, p. 157.

6 Ierom. Marcu Petcu et alii, *Pagini din istoria monahismului ortodox în revistele teologice din România * Personalităţi*, Editura Bibliotecii Naţionale a României, Editura Mitropolit Iacov Putneanul, Bucureşti-Putna, 2011, p. 427, apud Stoica, „Repausatul Arhiereu Dositeiu Botoşăneanu Perieţeanu", în C, an. III (1900), 2, pp. 23-24.

7 B., Arhiereul Sofronie Vulpescu..., p. 53; „Desbaterile S-tului Sinod din sesiunea de primăvară. Anul 1900 - Procesele verbale ale şedinţelor Sântului Sinod din sesiunea de primă-vară a anului 1900, în BOR, an. XXIV (1900), nr. 4, pp. 68-69; Marcu Petcu et alii, *Pagini din istoria monahismului ortodox*..., pp. 191-192.

cești trebuințe m-a rânduit S-tul Sinod; iar pentru î.î. P.P. S.S. Voastre și pentru P.P. S.S. Voastre mă voi ruga bunului Dumnezeu să vă hărăzească cu îmbelșugați ani, drept îndreptând cuvântul adevărului"[8].

Acest moment deosebit din viața lui avea să continue și în Palatul mitropolitan, unde, în prezența întâistătătorului Bisericii, a celor doi ierarhi și a numeroși invitați, a mulțumit tuturor celor ce au contribuit la alegerea sa în treapta de arhiereu:

„Mișcat până în adâncul inimii de solemnitatea care pecetluește actul ridicării mele la înalta treaptă a Arhieriei, dintr-un smerit ieromonah servitor al bisericii sf. Mitropolii a Ungrovlahiei, nu pot a mă opri fără să zic cu Proorocul Împărat: «ce voi răsplăti Domnului pentru toate câte mi-a dat mie».

Trecut prin multe încercări, Preabunul Dumnezeu a poruncit smereniei mele și mi-a întrebuințat această înaltă treaptă. Lui dar trebuie să jertfesc de acum înainte toată viața mea; Rugăciunile mele Domnului voi da înaintea a tot norodului Lui.

Fiu de Preot, crescut lângă biserică, cu sufletul și cu inima mărturisesc că în toată viața ce-mi va dărui, de acum înainte Bunul Dumnezeu, voi lucra fără preget pentru binele și folosul ei, sub oblăduirea Înaltpreasfinției Voastre, a cărui mână împărțitoare de daruri binecuvântează, povățuiește, mângâie și îmbărbătează.

Făgăduiesc înaintea lui Dumnezeu, a Înaltpreasfinției Voastre și a tuturor celor de față, că voi păzi pacea Bisericii, și-mi voi supune întru totul învățăturilor și regulilor ei, sub pavăza îndreptătoare a Sfântului Sinod al Sfintei noastre Biserici, și în special îmi voi conduce firul activității mele după blândele, înțeleptele și părintești sfaturi ale î.P.S. Voastre, stăpânul, protectorul și binefăcătorul meu, – de care cu smerită dragoste m-am lipit, mai ales fiind aici în Mitropolie, eu care am avut fericirea să fiu pe lângă î.P.S. Voastră, văzând blândețea evanghelică și îngerească, protectoare a tuturor celor ce năzuiesc spre scumpa prietenie a Domnului ceresc, – în aceste vremuri când pârghia sfintei nostre religii trebuie susținută și cumpănită spre binele și fericirea patriei [...]

Și tot pe atât voi respecta și iubi pe Preasfinții Episcopi; al Argeșului D.D. Gherasim și pe al Râmnicului Noului-Severin D.D. Atanasie, pentru care în special voi purta deosebită stimă și alipire cu sinceră iubire, ca locotenent al Eparhiei de Dumnezeu binecuvântată a Preasfinției Sale; foștii mei profesori de la Facultatea de Teologie..."[9].

8 „Desbaterile S-tului Sinod din sesiunea de toamnă. Anul 1900. Procesele verbale ale ședințelor Sântului Sinod din sesiunea de tomnă a anului 1900", în BOR, an. XXIV (1901), nr. 10, pp. 4-5.

9 B., *Arhiereul Sofronie Vulpescu...*, pp. 53-54; G., „Un nou arhiereu", în BOR, an. XXIV (1900), nr. 2, pp. 225-226.

Spre regretul nostru, în pofida acestor discursuri, foarte cuprinzătoare, care s-au păstrat până azi în izvoarele vremii, activitatea sa de episcop-vicar nu s-a bucurat de multă atenție din partea istoricilor. Știri puține și neclare ne arată că, la scurt timp de la alegerea sa, în zilele de 5–6 iulie 1900, Sofronie Craioveanu a participat la slujba Vecerniei și la Sfânta Liturghie în Catedrala mitropolitană din Iași, alături de numeroși preoți și ierarhi ai Bisericii, prezenți la aniversarea a 25 ani de arhipăstorie a mitropolitului Iosif Naniescu al Moldovei și Sucevei[10].

Alte surse documentare pe care le avem la îndemână demonstrează că Sofronie era un om de cultură, cu o temeinică pregătire teologică, ancorat pe deplin în activitatea didactică de la Seminarul Nifon Mitropolitul din București. Astfel, în anul 1901, fiind delegat să participe la examenul de absolvire al elevilor clasei a VIII-a, a înaintat mitropolitului următorul raport:

„Conformându-mă ordinului Înaltpreasfinției Voastre No. 1654 din 27 aprilie a.c., de a asista ca delegat din partea Chiriarhiei la examenele de final de an și de absolvire, ale elevilor clasei a VIII-a din Seminarul Nifon Mitropolitul; m-am prezentat la localitate în zilele de 29 Aprilie, 2 și 3 Mai și am asistat la examinarea materiilor trecute de elevi în cursul anului, și anume numai la Liturgică, Pastorală și limba Elină, căci, la celelalte obiecte, orele de examinare după programă, fiind puse de la 2 la 3 p.m. au coincis cu orele în care și Sf. Sinod ținea ședințe, – sesiunea de primăvară fiind deschisă. Cu această ocazie, smerit, am respectul a vă expune următoarele: în general vorbind, elevii acestei clase, – trei la număr – au răspuns cu o claritate mai mult decât mulțumitoare, la toate chestiunile puse atât de D-nii Profesori respectivi, cât și de asistenți, din care s-a putut vedea însemnatul progres realizat în documentarea răspunsurilor date, întemeindu-le pe citate din Sf. Scriptură la tot pasul, când a fost vorba de chestiuni religioase, cu cunoștința datorată unor viitori păstori ai poporului după cerința veacului în care ne aflăm.

Iar mai special: în ceea ce privește Liturgica, din răspunsurile date se vede că elevii au pătruns materia și o cunosc destul de amănunțit, dându-și foarte bine seama, cu explicații pe larg, în ceea ce privește partea aplicativă a tuturor lucrărilor ce preotul e chemat a efectua, în sfânta sa misiune, atât în biserică, precum și credincioșilor; cunosc în mod limpede tot ceea ce trebuie făcut în administrarea Dumnezeeștilor taine ale sfintei noastre credințe creștinești, la care ajutând Dumnezeu, vor fi chemați, așa că în ceea ce privește ritualul sfintei noastre Biserici vor ști prin ei înșiși – cele ce au învățat aici în mod teoretic, să le pună în practică, atunci când, după trebuințele sfintei noastre Biserici vor fi chemați să îndeplinească sarcina de slujitori ai altarului și luminători ai poporului.

În ceea ce privește Teologia Pastorală, ca parte aplicativă a Teologiei în genere, de asemenea sunt cunoscători până în cele mai mici detalii, de datoriile ce incumbă păstorului de suflete față de păstoriții săi, în întreaga viață pastorală; calitățile ce trebuie să aibă, precum și defectele de care trebuie să se ferească, apoi modul de activitate al păstorului ca paznic al turmei cuvântătoare, spre înlăturarea piedicilor ce se opun.

Iar în ceea ce privește studiul limbei Elene, limbă din care s-au tradus în limba noastră cărțile de ritual și în care sunt scrise operele

10 D., „Aniversarea a 25 de ani de archipăstorie pe scaunul s-tei mitropolii a Moldovei și Sucevei a I. P. S-tului Mitropolit D.D. Iosif Naniescu, în: *BOR*, an. XXIV (1900), nr. 5, p. 371.

Sfinților Părinți, – nesecatul izvor, în care se află învățăturile sfintei noastre religii – cunoștințele posedate de elevi, le vor fi îndestulătoare a comenta în viitor diferitele locuri ale Sfintei Scripturi.

Pe lângă toate acestea, punctualitatea în împlinirea datoriei și stăruința, ce D-nii Profesori respectivi pun în a lămuri pe elevi în materie, sunt mai presus de orice laudă s-ar putea aduce propunătorilor unor asemenea materii, de cea mai mare importanță viitorului preot.

Dar, ceea ce trebuie s-adaug este părintească îngrijire, silințele ce-și dau și viul interes ce D-nii Epitropi ai acestui așezământ de cultură desfășoară pentru bunul mers și progresul intelectual și moral – care se dă pe față la fiece pas –, dând din ce în ce noi impulsuri elevilor și îmbărbătându-i a fi conștienți de sfânta lor chemare, așa că, la oricare oră de examinare am putut să fiu de față, în totdeauna am găsit în sala de examen pe câte unul sau doi din domniile lor, urmați de părintele Director ocupându-se de a cunoaște, foarte de aproape, contingentul de cunoștințe ce au dobândit absolvenții și cu cari trebuie să se ducă în societate la sfârșitul cursurilor acestei școli.

Dacă ar fi vorba să mă ocup și de partea materială a acestui Seminar trebuie constatat – ceea ce îndeobște cunoscut –, că posedă un încăpător local compus din două corpuri de clădiri, cea veche și cea nouă; în cea nouă se găsesc: în catul de jos, sălile de clase și sala de gimnastică destul de spațioase și igienice; în catul de sus, sala de desen în care se fac ansamblu de muzică și lucru manual, dormitoarele, biblioteca și amfiteatrul cu aparatele pentru experiențele fizico-chimice, ținute în perfectă curățenie; – în clădirea cea veche având asemenea două caturi, în catul de sus, cancelariile Epitropiei și a corpului profesoral. În anul acesta Epitropia a acomodat – din două saloane destul de mari – o frumoasă și încăpătoare capelă înzestrată cu tot ceea ce trebuie să aibă, în care elevii fac practică religioasă; iar în catul de jos, afară de sala de mâncare și bucătăria, se află dependințele, toate întreținute în perfectă curățenie.

Urmărind cu toată luarea aminte progresele realizate la finele anului școlar al clasei a VIII-a de către absolvenții acestui Seminar, putem cu satisfacție constata că: elevii, față de răspunsurile date, au fost toți proclamați absolvenți [...] s-a putut ajunge ca ei să fie pătrunși de o lumină care deștepta convingerea, precum și o vie și dreaptă conștiință, statornicind într-înșii datoriile viitorului preot în greaua și spinoasa misiune de slujitor al sfântului altar și luminătorul turmei cuvântătoare.

Acestea fiind, pe scurt, cele constatate în urma ordinului ce m-am învrednicit a primi, cu smerenie le supun la cunoștința Înaltpreasfinției Voastre, spre cele de cădere"[11].

După cum reiese din alte informații de la începutul secolului al XX-lea, la 2 iulie 1904, cu prilejul comemorării a patru secole de la moartea voievodului Ștefan cel Mare, episcopul-vicar Sofronie a participat la slujba de parastas oficiată la București, alături de episcopii Nifon Ploieșteanu și Calist Botoșăneanul, în prezența regelui[12]. În aceeași măsură, merită să rețină atenția faptul că, la 2 iunie 1908, a luat parte la inaugurarea bustului din bronz al profesorului Nicolae Nitzulescu de la Facultatea de Teologie din București, trecut la cele veșnice în 1903. La această comemorare impunătoare au mai fost prezenți profesorii și studenții facultății, foști elevi și admiratori,

11 „Un raport", în BOR, an. XXV (1901), nr. 3, pp. 329-331.

12 G. Floru, „Centenarul al IV-lea de la moartea Voievodului Ștefan cel Mare – 2 iulie 1504 – 1904", în *Amvonul*, an. VII (1904), nr. 4, pp. 33-39.

soția și fiul renumitului profesor[13]. Câțiva ani mai târziu, la 19 mai 1911, cu prilejul slujbei de parastas de un an de la trecerea la cele veșnice a ierarhului Melchisedec Piteșteanul, a fost prezent, împreună cu arhimandritul Visarion Ionescu, starețul mănăstirii, și un sobor de 4 ieromonahi și doi diaconi, la Sfânta Liturghie săvârșită la Cernica, unde se află mormântul acestuia[14].

Scurte mențiuni arată faptul că, în februarie 1912, a participat la Curtea de Argeș, alături de episcopii de la Râmnic și Dunărea de Jos, la instalarea lui Calist Ialomițeanu ca episcop al Argeșului[15], iar în toamna aceluiași an, la 25 noiembrie, era prezent la slujba de înmormântare a episcopului Ghenadie Georgescu al Râmnicului, la Cimitirul Bellu din București, unde, sub impactul unor covârșitoare sentimente, a ținut o elogioasă cuvântare, vrednică de reprodus în rândurile următoare:

„Vreme de 4 ani cât am lucrat cu P.S.Sa, am putut cunoaște și aprecia sufletul ales al celui ce a adormit întru Domnul. Administrator conștiincios, nu neglija niciodată interesele păstoriților săi, ale căror nevoi le cunoștea, deoarece străbătuse în toate colțurile Eparhiei sale, inspectând toate bisericile. Ierarh vrednic, pusese la baza vieții sale principiul evanghelic, care ne învață să iubim pe aproapele nostru ca pe noi înșine. La aceste însușiri se adaugă o simțire caldă de bun și luminat patriot. Mare iubitor al monumentelor istorice, P.S.Sa avea dorința să înființeze o lavră în Banatul Olteniei, la Tismana. Moartea crudă l-a răpit încă înainte de a înfăptui această dorință a sa. Plin de respect și de dragoste pentru sufletul său cel atât de frumos înzestrat, ne plecăm capetele în fața voinței Celui atotputernic și zicem: «Dumnezeu să-l ierte și veșnică fie-i amintirea!»"[16].

O ultimă știre ne arată că, la 15 august 1912, Sofronie a participat la hramul Bisericii Icoanei din București, împreună cu diaconii Ioniță Mateescu și Marin Vulpescu, de la Biserica Kretzulescu. Bun liturghisitor, dar mai ales iscusit predicator, la finalul Sfintei Liturghii a ținut Cuvântul de învățătură la praznicul Adormirii Maicii Domnului, impresionându-i pe cei prezenți prin admirabila sa elocință teologică[17]. Din păcate, acestea sunt singurele informații pe care le avem despre viitorul ierarh al eparhiei oltene.

13 Drag. Demetrescu, „Impresiuni de la Biserica rusească din capitală", în *BOR*, an. XXXII (1908), nr. 4, pp. 361-362.

14 † Sofronie, episcopul Râmnicului-Noul Severin, *Calendar Bisericesc Ortodox pe luna noemvrie din anul 1915*, Tipografia „Episcopul Sofronie", Râmnicu-Vâlcea, 1915, pp. 158-159.

15 C., A. P., „Alegerea, învestirea și instalarea noului Episcop al Eparhiei Argeș, P.S.S. D.D. Calist Ialomițeanu", în Calea Vieței, IX (1912), nr. 2, pp. 33- 45.

16 P. G..., „Moartea P. S. Ghenadie Georgescu, episcopul Râmnicului-Noul Severin", în BOR, an. XXXVI (1912), nr. 9, an. XXXVI, pp. 852-853.

17 † Sofronie, episcopul Râmnicului-Noul Severin, *Calendar Bisericesc Ortodox pe luna noemvrie...*, p. 168.

După trecerea la Domnul a episcopului Ghenadie, în ziarul *Viitorul*, din 4 decembrie 1912, se putea citi la rubrica „Informațiuni" următorul anunț în legătură cu noile alegeri chiriarhale de la Râmnic:

„Imediat după sărbătorile Crăciunului, marele colegiu electoral va fi convocat pentru a alege un nou episcop al eparhiei Râmnicului și Noului Severin, în locul regretatului episcop Ghenadie. În înaltele cercuri bisericești se dă ca sigură alegerea P.S.S. Arhiereului Teofil Ploieșteanul, vicarul Sf. Mitropolii din București, candidatură asupra căreia se zice că și guvernul ar fi căzut de acord. În primul moment s-au pus înainte două candidaturi a Arhiereului Teofil și a Arhiereului Bartolomeu, administratorul Casei Bisericilor; întrucât însă P.S.S. Arhiereul Bartolomeu nu are încă etatea de 40 de ani cerută de lege, a rămas singura candidatură serioasă a P.S.S. Arhiereului Teofil. Vor mai candida și PP. SS. LL. Arhiereii Sofronie Craioveanul și Meletie Constănțeanul, care au mai candidat și în trecutele alegeri de episcopi. Aceste candidaturi însă nu au șanse de reușită întrucât nu sunt agreate decât de o mică majoritate a membrilor Sf. Sinod"[18].

Cu toate că nu era printre favoriți, episcopul-vicar a primit încredințarea de a conduce provizoriu eparhia până la 5 mai 1913, când a fost ales titular de Marele Colegiu Electoral cu 124 de voturi. Alte mărturii referitoare la numirea sa arată că a avut contracandidați pe Teofil Mihăilescu, Meletie Constănțeanul, Bartolomeu Stănescu, Calistrat Bârlădeanul și Gherasim Safirin, care au primit împreună 96 de voturi. După anunțarea rezultatului, Sofronie, susținut de aripa conservator-democrată,[19] a rostit în fața celor prezenți un discurs emoționant, ce avea să deschidă o nouă pagină în viața lui:

„În clipa de față, cea mai însemnată din viața mea, când voința Dumnezeiască rostită prin graiul marelui colegiu mă cheamă la lucrarea cea grea a povățuirii duhovnicești a uneia din cele mai de căpetenie și mai împodobite eparhii din țara noastră, sufletul meu e cuprins de o mare emoție. Adânc pătruns de înalta și sfânta chemare ce azi puneți pe umerii mei, îmi dau bine seama de lipsurile și nenumăratele nevoi ale poporului dreptcredincios și sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române.

Dar, tare nădejde având în Darul lui Dumnezeu care pe cele neputincioase le vindecă, pe cele cu lipsă le împlinește și pe cele slabe le întărește și tot pe atâta și în Crucea Domnului Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, care «a făcut din pescari apostoli și din păgâni mucenici» și având în vedere pildele antecesorilor mei, începând de la cei dintâi și până la cei mai de curând, cred că voi putea corespunde așteptărilor dvs. Sunt trimis de azi înainte să veghez la întărirea credinței și la păstrarea neștirbită a datinilor străbune creștinești ale neamului meu ce locuiește în acea parte a țării unde s-au zămislit și au ajuns fapt desăvârșit cele mai mari și mai sfinte lucrări ale ortodoxismului și naționalismului românesc.

Cunoaștem cu toții firea cea isteață și energică pornită spre lucrări mari a olteanului, și aceasta va ușura mult greutatea sarcinii mele, căci voi găsi acolo minți deschise și inimi cal-

18 „Alegerea episcopului de Râmnic", în *Viitorul*, 1912, 4 decembrie, nr. 1734, p. 3 (se va cita V).

19 Alex. Mavrodi, „După alegerea episcopală de eri", în V, 1913, 7 mai, p. 3; I. Irimescu Cândești, „Marele Colegiu. Alegerea episcopului de Râmnic", în V, 1913, 7 mai, p. 3; Cătălin Raiu, *Democrație și statolatrie: Creștinismul social la Bartolomeu Stănescu. Episcopul Râmnicului Noul Severin (1875–1954)*, Editura Universității din București, București, 2014, p. 83.

de care vor preţui şi îmbrăţişa trudele mele – de până acum – pe diferitele tărâmuri prielnice mult binelui bisericesc şi naţional.

Sunt fost preot de ţară, am trăit multă vreme în mijlocul sătenilor şi cunosc îndeajuns feluritele lor nevoi, atât morale, cât şi materiale. Făgăduiesc aici că voi avea cea mai aproape băgare de seamă pentru fiii mei duhovniceşti, mai cu seamă de cei lipsiţi, dosădiţi şi necăjiţi, căutând ca prin firea mea de faţă cât mai des în mijlocul lor, să le împart trebuitoarelor binecuvântări şi sfaturi, mijlocind unde trebuinţa va cere înfrăţirea, chezăşia şi uşurarea nevoilor lor sociale; căci un popor mare în credinţă şi într-o stare materială bună şi trainică, e un popor tare şi de temut şi în afară".

Conştient de înalta misiune la care a fost chemat, la final, a adus mulţumiri „mai întâi lui Dumnezeu, Celui în Treime slăvit, care a făcut ca eu smeritul între smeriţi şi mai micul între fraţi, să fiu ridicat la învrednicirea de episcop al Eparhiei Râmnicului-Noului Severin", apoi autorităţilor statului şi membrilor Marelui Colegiu, pentru încrederea acordată, făgăduind că va fi „element de ordine de pace, de înfrăţire şi sprijinitorul cel mai cald al tuturor ideilor mari şi binefăcătoare de mare trebuinţă propăşirii Sfintei Noastre Biserici şi statului român pentru a cărui fericire îmi voi jertfi totul şi chiar viaţa mea".

Deşi informaţiile nu sunt suficiente, nu pare lipsit de importanţă să precizăm că Sofronie a luat cuvântul apoi în Palatul mitropolitan, unde a mulţumit din nou celor prezenţi, promiţând că îşi va îndeplini îndatoririle episcopale cu toată râvna şi credinţa şi „va fi streajă neadormită pentru binele Bisericii!"[20].

În mod special, reţinem aici discursul mitropolitului Conon Arămescu-Donici, care, luând „act cu deosebită satisfacţie" de alegerea lui, i s-a adresat astfel: „P.s.v. aveţi noroc de la început, căci pe când noi am fost ani îndelungaţi Arhimandriţi, şi am păstorit apoi Eparhii mai mici, p.s.v. sunteţi chemat să păstoriţi cea mai mare Eparhie. Mergeţi şi păstoriţi cu energie, cu dragoste, ţinându-vă viaţa la înălţimea poruncilor Bisericii, căci sunteţi la vârsta când puteţi încă munci pentru binele Sf. Biserici. Când veţi începe păstoria să ziceţi ca şi plugarul când despică cea dintâiu brazdă: «Doamne ajută»".

Pe de altă parte, nu mai puţin interesant este Cuvântul ţinut de ministrul Cultelor şi instrucţiunii publice, Constantin Dissescu, oltean de origine, care, „adânc emoţionat în aceste clipe de sărbătoare", a simţit nevoia să spună: „Cuvintele rostite de î.p.s.s. Mitropolit Primat măresc şi mai mult bucuria mea. Eu mă ridic mai sus de bucuria care aduce acest act personal

20 G., „P.S. Sofronie, Episcopul Râmnicului-Noul Severin. Alegerea şi învestirea", în *BOR*, an. XXXVII (1913), nr. 2, pp. 150-155.

și mă gândesc la cele două puteri care vor trebui să meargă mână în mână pentru propășirea neamului nostru. Să trăiască aceste două puteri: Biserica și Naționalitatea"[21].

Comentând evenimentul în revista *Neamul românesc*, marele istoric Nicolae Iorga relata astfel starea de spirit cu prilejul alegerilor din luna mai:

„De ce n-ar fi vrut arhiereul Sofronie Vulpescu Craioveanul să fie episcop în țara unde locurile de frunte sunt ținute de oameni al căror trecut nu se deosebește prea mult de al său: stăruințe politice, mici economii, o activitate de fațadă și «energie», curaj până la îndrăzneala cea mai caracterizată? Un întreg partid, un întreg Guvern a descoperit în acel prelat bine clădit și bine dispus sfințenia însăși – căci doar de sfințenie absolută, de înalt idealism, de reputație fără pată, are nevoie episcopatul român pentru a se regenera – și după rețeta obișnuită – Sfântul Duh coborându-Se asupra consfătuirii majorităților, guvernamental totdeauna – l-au dat Olteniei, ca urmaș al lui Ilarion cel isteț, al lui Calinic cel sfânt, al marilor cărturari Chesarie și Filaret, al lui Antim cu gândul și mâna binecuvântate de Dumnezeu. Candidatul știa bine că va fi așa și știa mai bine decât noi de ce va fi așa, și astfel, în loc de a se așeza pe una din băncile Camerei, gândindu-se cu strângere de inimă la strașnica răspundere ce-l așteaptă, la îndatorirea așa de grea ce avea să ia față de Dumnezeu și de oameni – pe vremea veche un astfel de candidat ar fi așteptat în genunchi înaintea icoanelor hotărârea cerească prin oameni! –, Preasfinția Sa – ca să zicem așa – circula printre membrii clubului politic căruia-i aparține și se pupa prealabil, încă de la atingerea majorității plus unu, cu veselii săi cumetri. Un tachist jovial, făcând în năcaz prin rumeneala feței sale părintelui episcop Calist, care e conservator get beget. Și, când s-a proclamat rezultatul, a scos din anteriu foaia de hârtie plină de literele de tipar ale mașinei de scris – e bine să-ți iei toate precauțiile – și a cetit ce scrisese sau i se scrisese. A fost aplaudat, – totul în persoana sa și felul său de a se prezinta trezind un adânc răsunet.

Părintele Mitropolit Conon a primit în palatul de alături pe nou său coleg. Și Înaltpreasfinția Sa a vorbit. Iar lucrurile pe care le-a spus merită să fie semnalate cu acel sentiment de recunoștință și ușurare pe care-l ai când cineva într-o situație grea spune totuși lucrurile drept în față. A vorbit de «norocul» noului episcop, care n-a «muncit» ca alții și totuși «a cules unde au semănat alții», i-a urat să-și poată ține viața la înălțimea situației ce i s-a încredințat și a declarat că-i recunoaște o calitate, energia, care poate fi aplicată și la bine, mai ales când a bătut ceasul bătrâneților. Să vedem!"[22]

Confirmat la 6 mai, a doua zi a fost învestit în noua misiune, în prezența regelui Carol I, care, acordându-i cârja episcopală, i-a spus cu fermitate și înaltă prețuire: „Îți încredințez cârja episcopală pentru a păstori turma Eparhiei Râmnicului-Noului Severin". În Cuvântul rostit cu acest prilej, cel ce urma să conducă spiritual întreaga Oltenie avea să evidențieze câteva dintre coordonatele păstoririi sale și importanța Episcopiei rânduite în istoria poporului nostru:

„Cu adâncă smerenie și puternică emoție sufletească primesc din Augusta mână a Majestății Voastre Toiagul Pastoral, semnul autorității episcopale, pentru povățuirea duhovnicească – la bun liman – a drept credincioșilor creștini din de Dumnezeu păzita Eparhie a «Râmnicului-Noul Severin».

21 I. Irimescu Cândești, *Marele Colegiu...*, p. 3.

22 N. Iorga, „Părintele episcop Sofronie", în *Neamul Românesc*, an. VIII (1913), 12 mai, nr. 46, pp. 705-706.

Păşind spre această înaltă învrednicire, la care glasul Naţiunii m-a chemat, mă simt cuprins de grea răspundere faţă de Dumnezeu, faţă de Majestatea Voastră şi faţă de ţară, care m-a cinstit cu această înaltă vrednicie! Punându-mi însă nădejdea numai în Domnul şi având înaintea ochilor mei strălucitele pilde, pline de fapte măreţe şi înălţătoare ale antecesorilor mei, grija de răspundere mi se micşorează. Şi într-adevăr Sire, Dumnezeu m-a rânduit să păstrez şi să întăresc credinţa, să însufleţesc şi să înmulţesc dragostea către tot ce e creştinesc şi românesc într-acea parte a ţării noastre, al cărui pământ şi trecut nouă tuturor ne e scump.

De acest colţ al patriei noastre sunt legate cele mai mari şi mai sfinte evenimente din trecutul nostru istoric-naţional şi bisericesc. Aici s-a zămislit şi s-au închegat lucrări care au hotărât soarta şi viitorul neamului nostru. De aici au răsărit cele mai alese şi distinse figuri istorice, atât pe tărâmul bisericesc, cât şi naţional: întemeierea celei mai vechi episcopii a ţării, înfiinţarea celor dintâi mănăstiri, tipăriturile celor mai vechi tipografii pentru tălmăcirea Sfintelor Scripturi în graiul strămoşesc, alături de faptele eroice şi cu mişcările de redeşteptare şi dezrobire de sub jugul străin, făuresc din acest colţişor de pământ odorul cel mai scump al tuturor românilor. Tot acestei laturi a ţării i-a fost dată cinstea, acum treizeci şi şase de ani să primească în sânul ei pe fostul Domnitor şi acum actualul Rege, ca de aici să se vestească Europei prin glasul tunului că poporul român doreşte să trăiască liber şi neatârnat.

Iată atâtea fapte săvârşite de inimi mari şi suflete alese care s-au jertfit pentru binele norodului şi propăşirea Sfintei noastre Biserici.

A păstra pomenirea tuturor acestor fapte, a le propovădui viitorimei cu nestrămutatul gând, a le imita şi aplica la nevoile de acum, e de datoria noastră a tuturor. Un popor care nu ţine la trecutul său şi la învăţămintele ce poate trage din el, e un popor menit să meargă spre slăbire.

În ceea ce mă priveşte, făgăduiesc solemn că voi păstra această scumpă vistierie, datorită în parte muncii şi strădaniei înfăţişătorilor Bisericii din această latură şi-mi voi face din ea steagul ce trebuie să-mi călăuzească paşii în greaua misiune ce mă aşteaptă.

Aşa să-mi ajute Dumnezeu".

Discursul său a fost apreciat de rege, care, cunoscând rolul însemnat al oltenilor în viaţa spirituală a neamului şi capacitatea de efort a celui de curând ales, şi-a exprimat încrederea în calităţile lui pentru răspândirea celor mai alese sentimente până în cele mai îndepărtate colţuri ale eparhiei:

„Încredinţându-Ţi cârja pastorală pe care a purtat-o cu multă vrednicie fericitul întru pomenire Preasfinţitul Ghenadie, eşti chemat a urma cu aceeaşi râvnă munca pentru buna cârmuire sufletească a iubiţilor Mei Olteni, care au fost totdeauna atât de statornici în credinţa lor.

Sfintele lăcașuri, care se găsesc în toate județele Olteniei, sunt cea mai strălucită mărturie a dragostei cu care strămoșii noștri au înconjurat biserica. Nu mă îndoiesc că aceste măreţe monumente ale trecutului vor avea în Preasfinţia Ta un bun ocrotitor.

De asemenea sunt sigur că vei propovădui până în cele mai depărtate colțuri ale întinsei Eparhii de peste Olt frumoasele virtuți creștinești, dragostea neclintită pentru Biserică și mai presus de toate unirea tuturor pentru înălțarea sentimentului patriotic".

Dincolo de acest îndemn impresionant al conducătorului țării, este bine să menționăm și cuvântarea ținută în Palatul mitropolitan, în prezența înaltului arhiereu și a mai multor invitați, unde, cel ce urma să-și pună toată puterea sa în slujba Bisericii și a dreptmăritorilor creștini olteni a arătat, din nou, că este un remarcabil orator:

„Cu vrerea lui Dumnezeu celui în Treime proslăvit, am fost ales acum două zile Episcop al Eparhiei «Râmnicului-Noului Severin», iar azi urmând strămoșescului obicei, am primit toiagul pastoral din Augusta mână a Majestății Sale Regelui, capul suveranității noastre naționale.

Evenimentul acesta, cel mai însemnat din viața mea, m-a zguduit până în adâncul sufletului. Și aceasta pentru cuvântul că de acum înainte nu mai sunt al meu, nu mai trăiesc pentru mine, ci sunt și trebuie să trăiesc pentru alții, pentru duhovnicești mei fii din dreapta Oltului, cărora le voi închina toată strădania și osteneala mea.

A fost mare mila și îndurarea Atotputernicului Dumnezeu cu mine, nevrednica lui slugă, și tot p-atâtea de mari trebuiesc să fie luptele și sforțările mele ca să umblu în căile Domnului.

În toată trezirea cugetului meu, conștient de toate aceste greutăți ale noii vrednicii cu care sunt învestit azi și cu totul lăsat în Darul lui Dumnezeu, păşesc cu curaj și cu toată inima în calea ce mi s-a deschis.

Iar acum datoria conștiinței mă obligă să mulțumesc cu cea mai vie recunoștință tuturor protectorilor și binefăcătorilor mei, începând cu Înaltpreasfințitul meu Stăpân, Mitropolitul Primat, căruia după cum am declarat și la alegerea mea îi voi păstra un nemărginit devotament pentru osteneala dată cu prilejul alegerii și învestiturii mele; d-lui ministru al Cultelor, eminentului jurisconsult și neîntrecutului bărbat de stat, alesului fiu al Sfintei noastre Biserici, îi voi păstra cea mai aleasă stimă și sinceră iubire, unite cu devotamentul meu neștirbit, pentru sprijinul întreg ce mi-a dat în toată vremea vieții mele, de când m-am învrednicit a-l cunoaște.

Atât Înaltpreasfinției Voastre, cât și Domniei Voastre d-le ministru, amândoi reprezentanți ai puterii bisericești, vă făgăduiesc tot sprijinul meu sincer și patriotic pentru desăvârșirea în fapte a tuturor acelor nevoi

pentru binele Bisericii și al patriei noastre. Voi fi slugă credincioasă și devotată a neamului și țării mele.

Mulțumesc de asemenea tuturor acelora ce s-au ostenit și m-au încurajat cu dragostea lor în aceste zile de însemnătate din viața mea.

Mă voi ruga în toată viața mea pentru binele sufletesc și trupesc al tuturor, în primul loc pentru al Majestății Sale Regelui, scumpul și înțeleptul nostru Suveran, făuritorul României moderne, pentru al Majestății Sale Regina, mama orfanilor și a orbilor din țara aceasta, cum și a întregii familii Regale..."[23].

Cuvinte asemănătoare a rostit și la festivitatea de înscăunare, din ziua de 16 iunie 1913, desfășurată la Râmnicu-Vâlcea, cu o deosebită solemnitate, în prezența oficialităților orașului, a protoiereilor celor cinci județe ale eparhiei și a unui însemnat număr de preoți și credincioși: „Prin vrerea Atoatefăcătorului Dumnezeu, Celui în Treime proslăvit, se desăvârșește azi cea din urmă lucrare a întăririi mele de Episcop al Eparhiei de Dumnezeu păzite a «Râmnicului-Noului Severin». Chemat prin glasul reprezentanților națiunii noastre din 5 mai întruniți cu Sfântul Sinod al Sfintei Biserici autocefale Ortodoxe Române și Consistoriul Superior Bisericesc în mare colegiu electoral, la această înaltă învrednicire, mi s-a încredințat de către Majestatea Sa Regele în ziua de 7 mai și Cârja pastorală.

Îndeplinindu-se toată dreptatea și învrednicindu-mă, cu ajutorul Atoatețiitorului, cu voința țării și a Bisericii și augusta aprobare regală, să ridic treptele acestui scaun Episcopal, cred cel mai potrivit moment să mărturisesc că: cu Darul lui Dumnezeu suntem ceea ce suntem, așa cum cu Darul și ajutorul lui Dumnezeu formăm cu toții Biserica Lui, Biserica Dumnezeului celui viu, în care Dumnezeu să se preamărească, iar oamenii, făcând voia Lui să se învrednicească de tot binele și de însăși mântuirea sufletului lor.

Dar dacă, domnule ministru, venerabili părinți și iubiți fii întru Domnul, prin Darul lui Dumnezeu și prin multa Lui milostivire suntem chemați și ridicați la vrednicia de fii ai Împărăției Sale; dacă prin Darul Său suntem cu toții aici pe pământ, ne-am ales împărăție sfântă, popor spre îngrijire, nicio clipă să nu uităm că același Dar și Har dumnezeiesc după cuvântul apostolului: pe unii i-au pus în Biserica Sa apostoli, pe alții prooroci, pe alții evangheliști, pe alții păstori, pe alții dascăli [...] Pe toți lucrători în via Sa. Pe toți slujitori pentru întărirea credincioșilor, dar pe fiecarele spre lucrul slujbei sale.

Și, dacă fraților și fiilor, așa e așezarea dumnezeiască în Biserica Sa, noi nu trebuie să ne rătăcim gândurile, nici să ne abatem mințile de la sfânta noastră chemare, de la sfânta noastră trimitere și însărcinare, ci fiecare cu frica lui Dumnezeu, cu credință și cu dragoste să lucreze întru îndeplinirea lucrului slujbei sale. Fiecare întru îndeplinirea slujbei sale să se arate vrednic de chemarea sa. Fiecare să lucrăm nu numai pentru îndeplinirea datoriei, socotind aceasta ca o sarcină, căci atunci nu lucrăm după evanghelie, ci, ca să prisosească dreptatea noastră mai mult decât a cărturarilor și fariseilor, așa cum Domnul ne învață și atunci vrednic este lucrătorul de plata sa.

Dar oare, care este lucrul slujbei noastre?... O fraților și fiilor, să nu ne rătăcim gândurile, nici să ne abatem mințile de la Evanghelie. Domnul ne îndeamnă să luăm jugul Său și ne spune să învățăm de la El, că e blând și smerit cu inima; că jugul Său e bun și sarcina lui ușoară. Ne învață că prin ea vom afla odihna

23 G., P.S. Sofronie, Episcopul Râmnicului-Noul Severin..., pp. 155-160.

sufletelor noastre. Iar din împărţirea darurilor, pentru fiecare, spre lucrul slujbei sale. Apostolul ne învaţă, că: tot lucrul slujbei trebuie să fie spre întărirea credincioşilor, spre zidirea trupului lui Iisus Hristos ca toţi să ajungem la unirea credinţei şi a cunoştinţei Fiului lui Dumnezeu.

Iată chemarea noastră, iată trimiterea noastră; iată lucrul slujbei noastre, înaltă şi nobilă chemare şi slujbă.

Vă încredinţez că mă aflu încă sub covârşitoarea emoţie a celor dintâi două momente solemne din viaţa mea, căci, grea sarcină s-a pus pe umerii mei şi mult se cere de azi înainte slabelor mele puteri. Mă aşteaptă aici, spre o nouă muncă duhovnicească, locul de ogorât al Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române. Muncă anevoioasă pentru că în această parte a ţării, mai cu seamă, străluceşte trecutul cu pioasele lui amintiri de statornică religiositate şi de neţărmurit patriotism. Chemat sunt a păstra această preţioasă clironomie lăsată de mult credincioşii mei înaintaşi care s-au întrecut unii pe alţii în vrednicie. Dator sunt să fiu mereu strejar neadormit, pândar neclintit în via Domnului, pentru ca nu cumva să se strecoare în staulul cel duhovnicesc furul şi vrăjmaşul credinţei şi virtuţilor noastre strămoşeşti.

Iată de ce simt fiorul şi neliniştea clipelor pătruns fiind de acest veşnic adevăr, căci însemnătatea cea mare a sarcinii nu uşurează răspunderile ei. Totuşi voi păşi cu încredere la lucru, nădăjduind, nu atât în slabele mele puteri, cât în mila şi ajutorul Bunului şi Îndurătorului Dumnezeu, care, «pe cele neputincioase le întăreşte şi pe cele cu lipsă le împlineşte»; Fie mie cuvântul Tău, Doamne!

Mă voi călăuzi în drumul acesta, – având ca fir al Ariadnei – strălucitele pilde din viaţa sfinţilor Bisericii creştine precum şi marile figuri ale ierarhilor din viaţa bisericească a Olteniei, însemnaţi, unii prin duh de dreptate, cultivat şi plin de energie ca vrednicul Antim Ivireanul, alţii prin muncă stăruitoare închinată culturii şi cărturăriei bisericeşti ca tâlcuitorul pe românește Damaschin episcopul, a cărui operă izvorî în parte tipăriturile luminatului Chesarie, având şi el un zdravăn urmaş în eruditul Filaret. Dar cum voi putea uita atâtea suflete calde închinate credinţei strămoşilor noştri, printre care scânteiază în amintirea noastră Calinic cel bun şi sfânt, iar acum mai în urmă blajina figură a fericitului întru pomenire, mult regretatul episcop Ghenadie, care a propovăduit dragostea creştinească pe întregul întins al Eparhiei şi a dat o îndrumare atâta de prielnică, încât, cu drept cuvânt a binemeritat cuvintele Majestăţii Sale Regelui că s-a achitat «cu multă vrednicie» de îndatorirea la care fusese chemat.

Îndeosebi nu voi trece cu vederea roadele care se pot culege prin mijlocul vizitelor canonice, atât de mult cultivate de regretatul meu antecesor P.S. Ghenadie. A fi mereu în mijlocul oraşelor, satelor şi obştilor de tot felul; a-i povăţui pe toţi cu vreme şi fără vreme pe calea evangheliceştilor învăţături; a le insufla temerea de Dumnezeu, dragostea de legi, de neam, de tron şi dinastie... aceasta va fi ţinta mea din toată vremea. Nu voi uita a propovădui iubirea mult binefăcătoare între diferitele noastre clase sociale, a îndemna la cultivarea energiilor sufleteşti în populaţia de la sate, pentru care statul, mai ales, prin şcoală şi Biserică, întreţine atâtea aşezăminte şi atâţia factori de cultură. Pentru că numai pe existenţa unui norod luminat sufleteşte şi îmbunătăţit trupeşte se va putea chezăşui orice bună sporire din viitor şi îndeplinirea celor mai sfinte dorinţe ce hrănim în sufletele noastre ca Români şi ca creştini. De aceea mă

bucur din adâncul sufletului că avem aici în Eparhie, pe lângă atâtea şcoli cu caracter bisericesc (cele de cântări) chiar Seminarul a cărei reînfiinţare înseamnă o cinstire pentru trecutul nostru şi o respectare a tradiţiei de cultură din viaţa bisericească a Olteniei unde au mişunat atunci tipografiile şi şcolile de psaltichie şi cărturărie între care şi Seminarul nostru la începutul veacului trecut. Acest seminar se ridică din nou, după toată bunacuviinţă din râvna ocârmuirii noastre politice şi îndeosebi a D-lui ministru de Culte. Fiinţarea unor astfel de aşezăminte aici, îmi dă bune speranţe pentru ziua de mâine, căci voi avea prilejul fericit de a le închina lor toată dragostea şi sârguinţa mea, pentru a putea plămădi printr-însele aluat bun, pentru duhovnicească hrană, fiilor duhovniceşti, încredinţaţi mie pentru păstorire.

Pătruns de astfel de simţăminte în sufletul meu şi astfel înţelegându-mi datoria mea de Episcop al acestei de Dumnezeu binecuvântate laturi a Ţării, vă declar că vin cu inima deschisă în mijlocul celor între care am stat 12 ani locotenent de Episcop, fiindcă pe Olteni îi cunosc primitori şi deschişi la suflet, buni creştini şi buni patrioţi, care n-au dezminţit niciodată trecutul lor plin de virtuţi al străbunilor. Ei bine, nădăjduiesc că ei mă vor primi cu aceeaşi căldură, cu care, încrezător păşesc azi între dânşii. Şi-mi place a crede că da, când văd interesul deosebit cu care mă înconjuraţi şi când între noi, cu nelipsită râvnă se află un sfetnic al Măriei Sale, un băştinaş, şi un îndrăgostit al acestui judeţ, care este în acelaşi timp şi un fiu ales al Bisericii, prin simţămintele sale de bun credincios, prin multiplicitatea culturii religioase ce-i împodobeşte sufletul. Toţi cari mă primiţi deci astfel, veţi găsi în mine un suflet deschis, gata să unifice gândurile şi bunele acţiuni ale tuturor pentru desăvârşirea idealului nostru bisericesc. Şi am bucuria a o spune că vin în mijlocul unei preoţimi care devine tot mai conştientă de misiunea sa şi în mijlocul unor lucrători harnici în via Domnului, între care mă voi considera un împreună lucrător mai mare, pe drumul aceloraşi ţeluri în care munca noastră se întâlneşte sau trebuie să se întâlnească.

Ţin cu acest prilej a mulţumi recunoscător Majestăţii Sale Regelui, scumpului nostru Suveran, care a avut înalta şi augusta bunăvoinţă să-mi încredinţeze insigniile acestei noi învredniciri, confirmându-mă Episcop al acestei Eparhii şi adresându-mi cuvinte mult îndemnătoare; mulţumesc recunoscător D-lui Ministru al Cultelor şi înfăţişător al guvernului pe lângă care îl rog a fi tălmăcitorul simţămintelor mele cele mai alese. Îi mulţumesc pentru osteneala ce şi-a luat, citind însăşi decretul meu de numire şi mărind prin distinsa Excelenţei Sale prezenţă impresia acestei solemnităţi.

Simt în acelaşi timp a mea datorie să mulţumesc Înaltpreasfinţitului meu stăpân şi Părinte duhovnicesc Domnul Domn Dr. Konon Mitropolit

și Arhiepiscop al Ungrovlahiei, Primat al României și președintele Sfântului Sinod al Sfintei Biserici autocefale Ortodoxe Române, cu a cărui bunăvoință mi se citește de către P.C. Părinte Director al cancelariei Sfântului Sinod delegat, gramata de recunoaștere între Episcopii săi sufragani, mulțumind pentru aceasta și asigurând-l de respectul și devotamentul meu profund.

Ei bine, pe temelia celor mai înainte întocmite prin buna rânduială a neuitaților fruntași ai Sfintei Bisericii noastre, voi lega toată strădania mea în viitor, și aceasta cu atât mai mult cu cât am marea bucurie sufletească de a vedea un trecut îmbelșugat de atâtea nume scumpe, o insuflare ș-o îmboldire la munca întinsă, iar în bunii credincioși și iubiții mei Olteni o așa dragoste de neam și de credință, încât, pot lua răspundere a le spune că vor găsi în noul lor Episcop o inimă caldă și mereu gata a primi într-o armonică conlucrare gândurile și bunele lor fapte, pentru desăvârșirea scumpului nostru ideal.

Buna primire ce mi s-a făcut de către toți și pentru care rămân adânc recunoscător, e pentru mine un îndemn puternic spre muncă prielnică.

Firea de față a D-lui Ministru al Cultelor ca reprezentant al guvernului îmi leagănă sufletul în frumoase nădăjduiri, pentru că toți îl știm bun creștin și bun român, cald sprijinitor și dornic în orice clipă a vedea înflorirea Sfintei noastre Biserici, din a căreia seculară cultură ca un ales fiu mult s-a adăpat.

Sunt viu încredințat că prin caldul interes al înțelepților noștri ocârmuitori, prin credința și dragostea domniilor voastre, prin sârguința bunilor noștri preoți, între care mă voi socoti un colaborator prin dezvoltarea sufletești energii ale poporului nostru binecredincios, corabia Bisericii Domnului nostru Iisus Hristos va birui precum de-a pururi a biruit în trecutul atât de măreț și pe aceste binecuvântate și de Dumnezeu susținute plaiuri, de unde au izvorât scânteile puternice ale marilor virtuți creștinești...".

Numirea sa ca episcop a fost salutată cu bucurie chiar de ministrul Constantin Dissescu, care, privind îndeaproape ceremonia instalării, i-a atras atenția asupra misiunii încredințate și a îndatoririlor sale, spunându-i în chipul următor:

„Serbarea de azi făcută cu prilejul punerii P.S. Tale în scaunul Episcopal n-adaugă nimic la puterea ce vi s-a dat, putere divină prin Arhierie, putere de suveranitate națională prin alegerea făcută în persoana P.S. Tale ca Episcop, de către popor prin glasul marelui colegiu electoral și prin încredințarea cârjei pastorale de către M.S. Regele. Procedura solemnității de azi are de scop numai consacrarea legalității sacerdotale din punctul de vedere al raportului Bisericii cu Statul. Acum dăm un semn etern vieții voastre bisericești, pentru că în organizația noastră bisericească, preoția nu este numai un sacerdoțiu, dar și o funcție socială. P.S. Voastră nu reprezentați numai filozofia religioasă unită cu morala vieții în acțiune, ideile de cinste cărora le dați un trup, dar și o idee de naționalitate, întocmai ca și preotul timpurilor antice.

Acest îndoit caracter al misiunii noastre a fost spre binele românilor în toate timpurile și peste tot locul. Ideea creștină astfel înțeleasă a păstrat naționalitățile creștine sub domniile cele mai autocrate creștine sau păgâne. Deosebita însemnătate a alegerii P.S. Tale ca Episcop al celei mai istorice chiriarhii din România, a fost unanim recunoscută și cu drept cuvânt. Această însemnătate o dau împrejurările care au adus Criza religioasă, neli-

nistile și turburările din Biserica noastră, precum și însușirile personalității P.S. Tale. Criza și neliniștea se datoresc mai multor cauze [...]

Vorbeam adineauri de meritele personalității P.S.Tale. Unul din cele mai de căpetenie îmi pare energia și dezgustul ce aveți pentru tot ce este echivoc. O legendă veche celtică ne spune că sufletul stejarilor bătrâni a trecut în cei care au format clasa preoțească.

Când vedem azi nu numai la noi, dar și la celelalte țări firea înconvoiată, supusă și echivocă, a unor obraze bisericești, am crede că legenda celtică este o superstiție greșită. Nu este așa, căci în Biserica română de mir sau monahală numeroase obraze întrunesc pietatea cu energia și hotărârea. Sunteți dintre aceștia și proba cea mai puternică o găsesc în trecutul activității P.S.Tale.

Preasfinția Ta totdeauna ai înțeles că în Biserica noastră Arhiereul, Episcopul, Mitropolitul, sunt nu numai un „ce" contemplativ, dar și un organ de acțiune. De aceea, când Biserica sau naționalitatea Românilor de oriunde au fost amenințate, nu v-ați dat nici în dreapta, nici în stânga și ați luptat. Iar criticile, – o, Doamne, cine nu este criticat și calomniat mai cu seamă când face bine! – v-au lăsat indiferent, și bine ați făcut, căci nepăsător trebuie să fie omul și la slavă și la hulă.

Îmi aduc aminte de un cuvânt al lui Victor Hugo zis în 1833: «Niciodată ca anul acesta n-am fost mai criticat pentru greșelile ce am făcut. Și cu toate acestea niciodată nu m-am simțit mai bun». Așa mi-am zis și eu de multe ori. Rog pe P.S.Ta să nu uite aceste cuvinte și să le pronunțe măcar pentru ziua în care a fost ales Episcop.

Continuați Preasfințite de a vă aduce aminte că quietismul, acel obicei de a te cufunda în dulcețile vieții tale proprii, dezinteresându-te de ce se petrece împrejurul tău, este o erezie creștină, cu alte cuvinte un păcat de care trebuie să fugim.

Nu mă îndoiesc Preasfinte, că cu ajutorul clerului care v-a întâmpinat cu atâta entuziasm, plin de speranțe, și al autorităților civile, veți îndeplini un întreg program pentru mărirea vieții bisericești și naționale.

Sfaturi? Ce sfaturi mai bune putem da decât cel cuprins în Sfânta Evanghelie, citită adineauri. Sfatul dat de Domnul nostru Iisus Hristos bunului păstor. Reamintește-ți cuvintele Mântuitorului: «Eu cunosc pe Tatăl veșnic precum și Tatăl Mă cunoaște pe Mine».

Misiunea pe care o aveți e mare și sfântă, pentru că episcopatul este evanghelia în funcțiune de viață individuală și socială. Dacă toți preoții au o putere de regenerare, prin îndeplinirea Sfântului mister al Botezului, aveți, cum zic cu drept cuvânt Sfinții Epifanie și Hrisostom, o putere creatoare: Aceea de a face preoți, ei care sunt seva și lumina pământului.

În timpurile de luptă în care trăim, noi cei din lumea din afară, ne puteți face un mare bine făcând legături de pace între cetățeni. Nu mă îndoiesc că,

de va fi nevoie, la timp veți zice, după cuvântul evanghelic: «Dau vouă și pacea și viața Mea», având pildă pe marii ierarhi care au păstorit pe scaunul Olteniei. Așa fiind, veți mări viața noastră bisericească și națională".

Ascultate cu un viu interes, amândouă cuvântările au impresionat adânc auditoriul, fiind reproduse în paginile revistei *Biserica Ortodoxă Română* din 1913. În acest context, cel care le-a consemnat avea să noteze la final: „Facem și noi cele mai calde urări pentru ca activitatea P. S. Episcop Sofronie să fie spornică și numai de folos Bisericii și poporului. Avem nevoie, după cum prea bine s-a spus, de apostoli, iar nu de slujbași, – de bărbați devotați numai binelui obștesc!"[24].

Tot acum, la instalarea sa, preotul Grigore Popescu Breasta, pe atunci revizor eparhial, a rostit câteva cuvinte, în numele clerului și al credincioșilor „acestei străvechi și preafrumoase Eparhii", care „s-au învrednicit azi să primească în mijlocul lor spre statornică conducere duhovnicească pe noul ales al națiunii și de acum înainte Episcop și stăpân duhovnicesc al acestei părți a țării.

De azi înainte între noi: Cler și popor și între P. S. Voastră, supremul părinte spiritual, se stabilesc raporturi ca cele dintre tată și fiu, de aceea cu sinceră și fiască dragoste, Vă zicem: «Bine ați venit în mijlocul nostru!»

Odată cu ridicarea treptelor tronului episcopal al acestei Eparhii, ați luat în primire pe lângă grija sufletelor din această parte și întreg patrimoniul strămoșesc ce se leagă de această însemnată Episcopie. Cu toții știm și istoria trecutului ne-o adeverește că Oltenia a fost leagănul tuturor mișcărilor mari pe orice tărâm al activității noastre românești. Binecuvântată de Dumnezeu cu pământ mănos și mândre plaiuri, a fost și este locuită de cel mai curat element românesc, izvor nesecat de energie națională în toate timpurile. Românul, din orice parte ar fi el, nu poate să nu fie cuprins de un fior sfânt, călcând pe aceste locuri, căci oriunde și-ar întoarce privirea, va găsi amintirea vreunui fapt istoric religios sau profan, a unui Ierarh, pios și cărturar sau a unui domnitor viteaz și înțelept. Tot, dar absolut tot pământul de aici e scump nouă tuturor, căci a fost bătătorit de trupuri care l-au apărat și încălzit, de inimi care l-au iubit.

În vechimea îndepărtată a trecutului acestei laturi, totdeauna a strălucit ca o stea puternică scaunul vlădicesc ce ați urcat, întrucât a fost ilustrat de figuri mărețe ca Damaschin, Antim, Filaret etc. Tot corul acestor sfinți ierarhi ai acestei Eparhii, alături cu întreaga pleiadă de patrioți Olteni au muncit din greu spre a lumina, mângâia și întări sufletește și trupește pe dreptcredincioșii creștini ai acestei laturi. Ei au format, păstrat și întărit întreg patrimoniul nostru strămoșesc ce azi trece în grija P. S. Voastre.

Primind dar, acest patrimoniu, ce se leagă de acest scaun vlădicesc, aveți datoria să-l păstrați și să-l înmulțiți potrivit nevoilor vremii și cerințelor sufletești ale credincioșilor creștini.

În această privință, fiți asigurat Preasfințite Stăpâne, că veți avea tot sprijinul sincer și luminat al celor peste 800 de preoți olteni, gata să se jertfească pentru înfăptuirea întregului ideal și program al activității pastorale ce veți indica.

Preoțimea din această zonă, în majoritate ia parte cu trupul și sufletul la ridicarea morală socială și economică a păturii țărănești, fiind convinsă că prin aceasta servește o cauză dreaptă și sfântă – *înălțarea și întărirea neamului și a patriei străbune*.

Aceasta e dovada cea mai vie că servitorii altarului din această zonă sunt gata să urmeze

24 G..., „Instalarea P. S. Sofronie, Episcopul Râmnicului - Noul Severin", în BOR, an. XXXVII (1913), nr. 3, pp. 254-264.

tot sfatul bun şi îndemnul prielnic ce va porni din partea P.S.Voastre. Şi în această privinţă drumul e deja croit de cei doi luminaţi predecesori ai P.S. Voastre. El trebuie continuat pe noi cărări mai luminoase şi potrivite cu nevoile de tot felul ce ne năpădesc dinnăuntru şi dinafară.

Credincioşii acestei zone sunt obişnuiţi să vadă pornind de la acest străvechi scaun, numai lumină, îndemn la muncă pe orice tărâm, ajutor şi sfat prielnic oricărei nevoi trupeşti şi sufleteşti. Dorinţa noastră este ca şi de acum înainte toate acestea să prisosească tot mai mult spre bucuria şi mângâierea tuturor!

Cu energia cu care Dumnezeu V-a înzestrat şi pe care a recunoscut-o aici unul dintre cei mai distinşi sfetnici ai tronului român; experienţa şi munca desfăşurată pe teren literar, bisericesc şi educativ sunt garanţii sigure că aşteptările noastre vor fi încununate în succes.

Termin P.S.Stăpâne, rugându-vă să primiţi prin mine, smeritul sfetnic al P.S.Voastre, din partea clerului oltean, sentimentele sale de fiască supunere, neţărmurit devotament şi adâncă stimă, rugând pe Dumnezeu să vă dăruiască mulţi ani spre a putea păstori cu vrednicie şi cinste turma încredinţată spre păşunea cea bună şi hrănitoare de suflet!"[25].

Pentru a-i putea contura cât mai corect chipul, aici este bine să arătăm şi o caracterizare, mai puţin cunoscută, a unuia dintre contemporani, care aruncă o lumină destul de interesantă asupra personalităţii şi preocupărilor sale: „Noul Arhiereu e un bărbat cu învăţătură teologică şi cu frumoase însuşiri duhovniceşti. Clerul înalt a căpătat un vrednic membru. Din partă-ne-i dorim tot binele în greaua, dar frumoasa chemare de arhiereu"[26].

Cu scopul de a facilita cunoaşterea însă şi de a rămâne obiectivi, se cuvine să spunem că a avut şi mulţi adversari, care l-au atacat în presă pentru a-i împiedica alegerea. Astfel, ziarul bucureştean *Seara* a dus o campanie înverşunată contra candidatului votat de Marele Colegiu, numindu-l, printre altele, „Popa Iapă"[27]. Unul dintre principalii săi contestatari care l-au atacat în cuvinte nu tocmai plăcute în paginile acestei publicaţii, cât şi în *Facla*, a fost poetul Tudor Arghezi, care l-a antipatizat din cauza unor neînţelegeri cu Ion Cornoiu, decanul Facultăţii de Teologie din Bucureşti şi un apropiat al marelui pamfletar[28]. A fost un moment greu din viaţa sa, dar cu răbdare şi tact a reuşit să-l depăşească, punându-şi toată energia creatoare în slujba Bisericii şi a neamului nostru şi înscriindu-şi numele printre cei mai de seamă reprezentanţi ai culturii româneşti.

25 G., „Cuvântări ocazionale", în *BOR*, an. XXXVII (1913), nr. 4, pp. 377-379.

26 G..., „Instalarea P. S. Sofronie, Episcopul Râmnicului - Noul Severin", în *BOR*, an. XXXVII (1913), nr. 3, pp. 254-264.

27 G., „Cuvântări ocazionale", în *BOR*, an. XXXVII (1913), nr. 4, pp. 377-379.

28 G., *Un nou arhiereu...*, p. 226.